

Weet je nu of je kunt je reizen in de tijd?

Om de vraag te beantwoorden moet je weten hoe de landbouw eruitziet in West-Europa en in Oost-Europa. Je moet ook iets weten van de geschiedenis van de landbouw in die twee gebieden. Weet je dit allemaal? Dan kun je de hoofdvraag beantwoorden.

West-Europa

In West-Europa zijn de meeste landbouwbedrijven groot. In de vorige eeuw werden kleine bedrijven samengevoegd. Door die ruilverkaveling bestaat het land van de boeren nu uit grote stukken land. Op hun grote bedrijven gebruiken ze veel machines.

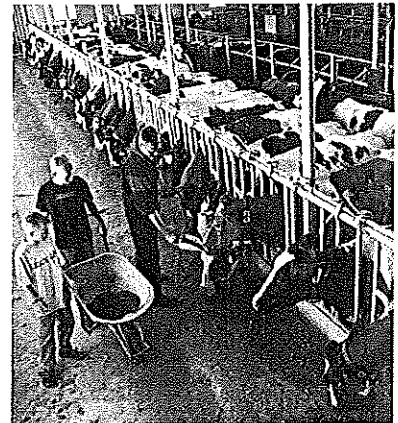
De mechanisatie en ruilverkaveling hebben gezorgd voor schaalvergroting. Er wordt meer geproduceerd op steeds grotere bedrijven. Door de machines werken er steeds minder mensen in de landbouw. Om de machines en meer land te kunnen kopen moeten de boeren veel investeren. De Europese Unie helpt door landbouwsubsidies te geven. De producten exporteren de boeren voor een groot deel naar het buitenland.

Oost-Europa

In Oost-Europa zie je kleine en grote bedrijven. In de tijd van het communisme moesten de boeren samenwerken. De staat bepaalde wat de boeren moesten verbouwen en gaf machines, kunstmest en bestrijdingsmiddelen. Die tijd is voorbij. Veel bedrijven zijn nu weer klein. Het werk gebeurt vaak nog met de hand en de hele familie moet meewerken. In de Oost-Europese landbouw zijn de lonen laag. De boeren kunnen niet investeren in hun bedrijven. Er zijn ook grote bedrijven. Die zijn vaak door Nederlanders of Duitsers gekocht met subsidies van de Europese Unie. Hun bedrijven zorgen voor werkgelegenheid voor landarbeiders.

Begrippen

- het communisme
- het diagram
- exporteren
- investeren
- de kunstmest
- de lage lonen
- de landbouwsubsidie
- de ruilverkaveling

Topolijst

- Bulgarije
- Kroatië
- Roemenië
- Servië
- Sofia
- Zagreb
- Boekarest
- Belgrado
- de Zwarte Zee

7 Kun je reizen in de tijd?**Woordenboekje****aaneengesloten**

dicht tegen elkaar, zonder ruimte ertussen

Een groot, aaneengesloten natuurgebied is beter voor de dieren dan veel kleine, losse gebiedjes.

automatisch

als een ding zelf iets kan doen of als iets vanzelf gaat

De deuren van de supermarkt gaan automatisch open als je aan komt lopen.

bepalen

vaststellen, zeggen wat er moet gebeuren

In de tijd van het communisme mochten de boeren niet zelf beslissen wat ze gingen verbouwen. Dat bepaalde de staat.

de opbrengst

de oogst van een stuk land

Het regent nu al weken. Dat is niet goed voor de planten, dus de opbrengst zal laag zijn.

de opvolger

iemand die het werk van iemand anders overneemt, als die ermee stopt

Kroonprins Willem-Alexander is de opvolger van koningin Beatrix.

samenvoegen

iets bij elkaar doen

Groep 5 en 6 zijn samengevoegd tot één groep.

de seizoenarbeider

iemand die werk doet dat er bijvoorbeeld alleen in de lente is

Aspergestekers en druivenplukkers zijn seizoenarbeiders.

de staat

de overheid

De staat zorgt voor goede scholen en ziekenhuizen.

telen

het verbouwen van bijvoorbeeld groenten of fruit

In mijn schooltuintje teel ik worteltjes en sla.

de werkgelegenheid

de mogelijkheid om mensen betaald werk te geven

De nieuwe melkfabriek zorgt voor veel werkgelegenheid.

4 Wat heb je geleerd?

Hoofdstuk 7 Les 4

Toetsles

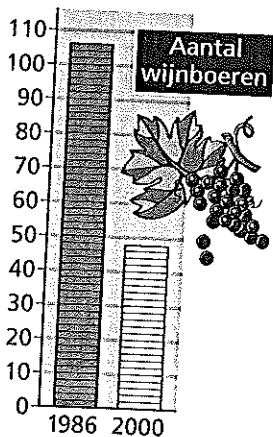
Kun je reizen in de tijd? Om deze vraag te beantwoorden moet je weten hoe de landbouw eruitziet in West-Europa en in Oost-Europa. Je moet ook iets weten van de geschiedenis van de landbouw in die twee gebieden. Weet je dit allemaal? Dan kun je de hoofdvraag beantwoorden.

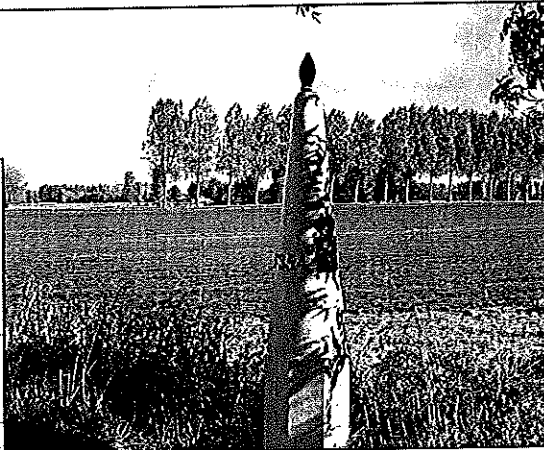
West-Europa

In West-Europa zijn de meeste landbouwbedrijven groot. In de vorige eeuw werden kleine bedrijven samengevoegd. Door die **ruilverkaveling** bestaat het land van de boeren nu uit grote stukken land. Op hun grote bedrijven gebruiken ze veel machines.

De mechanisatie en ruilverkaveling hebben gezorgd voor schaalvergroting. Er wordt meer geproduceerd op steeds grotere bedrijven. Door de machines werken er steeds minder mensen in de landbouw, bijvoorbeeld in de wijnbouw aan de Moezel.

Om machines en meer land te kunnen kopen moeten de boeren veel **investeren**. De Europese Unie helpt door **landbouwsubsidies** te geven. De producten **exporteren** de boeren voor een groot deel naar het buitenland.

Topolijst

- Bosnië-Herzegovina
- Griekenland
- Joegoslavië
- Turkije
- Sarajevo
- Athene
- Istanbul

Begrippen

- de culturele grens
- de kandidaat-lidstaten
- de natuurlijke grens
- onafhankelijk
- de open grens
- de staatkundige grens
- de taalgrens

Grenzen ontstaan

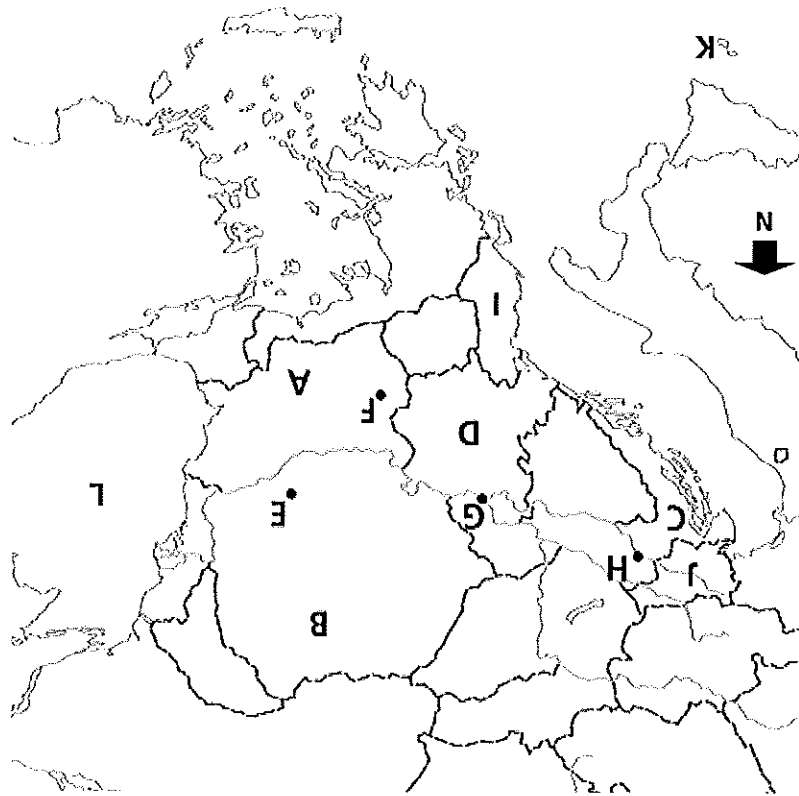
In sommige landen van Europa lopen culturele grenzen of taalgrenzen door het land heen. In België heb je bijvoorbeeld zo'n taalgrens. Meestal kunnen die verschillende culturen samenleven, maar soms gaat het fout. Dan wil een volk onafhankelijk worden. De culturele grenzen in een land veranderen dan in staatkundige grenzen.

In voormalig Joegoslavië gebeurde dat ook. Het land werd na een oorlog opgesplitst in verschillende landen. Die landen willen nu wel weer samenwerken. Het liefst als lidstaat van de Europese Unie.

- ■ Toetsboekje toets 8
- Cd-rom oefentoets

- 1) Noem de letters A t/m H en zeg welk land of welke plaats het is.
A = Bulgarije, B = Roemenië, C = Kroatië, D = Servië, E = Boekarest, F = Sofia, G = Belgrado, H = Zagreb, I = Albanië, J = Slovenië, K = Malta, L = de Zwarte Zee
- 2) Welke zee hoort bij letter L? *de Zwarte Zee*
- 3) Welk land ligt aan de Zwarte Zee? Roemenië of Kroatië? *Roemenië*
- 4) Welke plaats ligt meer zuidelijk? Sofia of Boekarest? *Sofia (letter F)*
- 5) Welk land ligt ten noorden van Bulgarije? *Roemenië*
- 6) Welke plaats ligt meer westelijk? Sofia of Belgrado?
Belgrado (letter G)
- 7) Welke lange rivier mondt uit in de Zwarte Zee? *de Donau*
- 8) Welk land op de kaart ligt tussen Kroatië en Roemenië in? *Servië*